

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Miklošičeva 22./II. Del.
zbornica. — Pošt. predal:
375. — Tel. št. 35-29. —
Pošt. ček. rač. št. 17.548.
— NAROČNINA: Za
nečlane 3 din mesečno.
LIST IZHAJA
V SAK PETEK

LETO V.

LJUBLJANA, PETEK DNE 21. MARCA 1941.

ŠTEV. 12.

Krušni oče

Praznik moža, ki je postavljen za zgled delavcem, se šel mimo nas. V drugačnih, težjih prilikah smo ga preživeli kakor prejšnja leta. Zdi se pa, da nam ta mož, krušni oče božje družine, še ni bil nikoli tako blizu kakor letos.

Njegova vrednost je v težkem, Bogu posvečenem delu, njegova veličina v nazivu krušnega očeta. Bil je z nami enako majhen v zemskem bogastvu, enako obtežen s telesnim delom in obremenjen z vsakdanjo skrbjo.

Kakor mnogi med nami je hodil vsak dan za zaslužkom in se zvečer vračal utrujen domov. Nič ni bilo stalnega, nič gotovega. Gospodarji za njegove skrbi niso imeli razumevanja. Oblast mu ni v ničemer nudila opore. Ni bil zavarovan ne za starost, ne za nezgode, ne za bolezen. Danes tu, jutri tam je tesal mož, pravi sezonski delavec, svoji družini z žuljevo dlanjo njen vsakdanji kruh. Včasih še tega dela ni bilo, včasih tudi ne skromnega kruha. Vse je bilo, kakor da je to sredi naših dni.

Kruh za družino je bila njegova glavna naloga. Služil ga je v potu svojega obraza in ostal vključ vsemu ali prav zaradi tega, ker je težko a pošteno služil, za vse čase velik mož, eden največjih mož svetovne zgodovine. K njemu se bodo skozi stoletja vračale delavne množice učiti se prave modrosti. V njegovi šoli se bodo učile ljubiti vsakdanji skromni kruh in prav vrednotiti svoje delo. Tega namreč samo zemsko plačilo nikoli prav poplačati ne more. Zato tudi zadovoljivega zemskega plačila za delo ni, če plačila delavec ne najde v samem sebi, v zavesti izpolnjenih nalog, ki so mu bile dane od Boga. Jožef je tako plačilo našel, je bil zato resnično bogat in kljub revščini — srečen.

V sedanjih stiski je zato še prav posebno prav, da se ustavimo ob vzoru skromnega krušnega očeta božje družine. Jože učnosti tega moža, ki ga Cerkev imenuje najmodrejšega, je treba stopiti. Ob njem, ki je ljubil delo in družino in je v vsakdanjih skrbih svojo nalogo vestno dovršil, moramo iskati za delavski stan temelje prave socialne šole, sreče poedinega delavca in celotnega stanu.

Sredi težav, ki jih nosijo s seboj vihar na obračunavanja držav, narodov in celih delov sveta, je vedno bolj očita dvojna stiska: moralna in materialna, stiska duš in teles, duhovna in telesna lakota. Borba za ta dvojni vsakdanji kruh je vedno težja. Strašno je pomankanje, ker ta dvojna lakota nastopa vzajemno, istočasno. Brezmejna revščina ustvarja ob tem prvi pekel trpljenja in nesreče. Danes jih je mnogo, ki iz nje pota ne najdejo.

Jožef te brezmejnosti skrajne nesreče nikoli ni poznal. Najskromnejši delavec je imel svoje duhovno bogastvo, nezavisno od sveta in kapitala. V njem je imel tudi svoj neumrljivi delež prave sreče. Zato tudi ni hlatal za drugo telesno srečo v brezmejnosti. Ni iskal neurejenih telesnih užtkov, ki človeka bolj ponižujejo, kakor dvigajo. Zato tudi ni trosil težko prisluženih prihrankov brez potrebe, kakor na žalost danes delajo mnogi v delavskem stanu, večajo s tem svojo revščino in pušče lastne družine stradati vsakdanjega kruha tudi brez nujne potrebe. Ob skupni mizi je prejemal vsakdanjo telesno hrano. Iz majhnih sredstev se je ob varčnostj vendar dalo vsaj skromno mizo pogrniti. Nerazvajani so v božji družini ob tej skromnosti zadovoljni ostali in hvalili Boga, da ni še slabše.

Jožef je bil skromen, a dober krušni oče. Sedanji čas nam skromnost naravnost diktira. Kdor jo ne zna prav sprejeti, je revež sam, še večji pa so drugi okrog njega. Verjetno bo stiska rastla. Potreba skromnosti bo rastla z njo. Učestnost dobrega krušnega očetovstva bo še težja. Pripravimo se na to v socialni šoli delavca iz Nazareta, krušnega očeta božje družine. Zgled nam je, kako težke čase modro prebroditi in ohraniti kljub vsemu delež zadovoljstva tudi ob najbolj skromno pogrnjeni delavčevi mizi. Jožef nam je danes bližji kakor kdaj koli preje. Stiska njegovih dni in stiska naših dni nas zbljučeta. Učita nas velike modrosti krušnega očetovstva ob časih izrednega pomankanja.

Čas poravnalnih razprav

Ravno ko bo izšla ta številka »Slovenskega delavca« se nahaja Zveza združenih delavcev z 12 podjetji v poravnalnih razpravah. Zdi se nam prav, da ob tej priliki nekoliko natančneje ogledamo potek in uspehe poravnalnih razprav. Uredba o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razzodništvu iz leta 1937 predvideva v členih 15 do 22 poseben postopek v slučaju, da se podjetnik in delavska strokovna organizacija ne sporazumeta sama med seboj, za sklenitev kolektivne pogodbe ali pa za zvišanje delavskih mezd.

KDAJ NASTANE SPOR V SMISLU ČL. 15?

Vzemimo primer, da je delavska strokovna organizacija, ki je bila predhodno pooblaščen od delavstva, stavila podjetju predlog za sklenitev kolektivne pogodbe in zvišanje delavskih plač, ter je obenem ko je poslala podjetju osnutek kolektivne pogodbe v spremenem pismu stavila rok, da se jo tekom 8 dni pozove na neposredne razgovore, na katerih bi bil sklenjen mirnen sporazum. Podjetnik je hotel izbežati in ni ne na ta poziv in ne ne ponovno pismeno urgenco organizacije odgovoril. Da je organizacija pokazala še enkrat svojo veliko uvidevnost je poslala svojega zastopnika, da osebno obišče podjetnika in skuša najti podlago za sporazum. Podjetnik pa je tudi to zadnjo možnost odklonil in je načeloma izjavil, da ne prizna svobode delavskega združevanja.

V tem slučaju moramo smatrati, da je nastal spor med organizacijo ki zastopa delavstvo in pa med dotičnim podjetjem, ki je odklonilo razgovore. Radi tega ima delavska strokovna organizacija pravico, da zaprosi okrajno načelstvo za uvedbo poravnalnega postopka in za razpis razprave. Člen 15 Uredbe o poravnavanju predvideva, da je razpis poravnalnih razprav nujen, vendar pa najdemo primere ko oblast razpis teh razprav, v škodo delavstva občutno zadržuje. Smatramo radi tega za potrebno, da se uredba o poravnalnih razpravah popravi v toliko, da mora biti razprava sklicana v 8 dneh od dneva zaprositve.

Spor pa prav tako nastane, ako sta se obe stranki že predhodno sestali in ni nobena popustila svojih zahtev. Uredba predvideva, da za poravnalno razpravo lahko zaprosi vsaka izmed obeh spornih strank, torej tudi podjetje, vendar pa odkar je uredba v veljavi ne poznamo niti enega primera,

da bi podjetnik zaprosil za poravnalno razpravo.

DVE USTNI OBRAVNAVI

Oblast pozove na razpravo obe stranki to je podjetje in delavska organizacija ki je pooblaščen zastopnik. Ako je v podjetju več organizacij, tedaj so na poravnalno razpravo povabljeni vse organizacije, ki predstavljajo delavstvo dotičnega podjetja. Ako ima delavska strokovna organizacija v dotičnem kraju svojo podružnico, tedaj vabi oblast na razpravo tudi zastopstvo te podružnice, seveda pa je treba za to posebej zaprositi. Z ozirom na določila zakona o zaščiti delavcev morejo biti vabljeni na poravnalne razprave tudi obratni zaupniki iz podjetja v katerem je spor. V sporih večjega obsega pa sta vabljeni poleg vseh navedenih tudi Delavska in Industrijska zbornica. Razpravo vodi socialni referent na okrajnem načelstvu to je navadno podnačelnik. Ako pa je spor večjega obsega, tedaj ima delavska strokovna organizacija pravico zaprositi Inspekcijo dela, da ona delegira svojega zastopnika, kot predsednika razprave.

V točki 3 člena 15 uredbe se je pokazala pomankljivost, ker je v tej točki sicer predvideno, da se morata obe stranki udeležiti poravnalne razprave, niso pa predvidene zadostno določene sankcije, ki zadenejo stranko ki bi se poravnalne razprave ne udeležila. Tisti, ki se razprave ne udeleži je seveda vedno podjetnik, ker hoče poskusiti še zadnjo možnost, da ne bi bilo treba ugoditi upravičenim delavskim težnjam. Radi tega je nujna potreba, da se uredba tudi v tej točki popravi in sicer vsaj toliko, da se podjetnik s svojim neupravičenim izostankom avtomatično podvrže razzodbi razzodišča.

Prav tako važno poglavje pa je poglavje zadostnih pooblastil. Strokovne organizacije so in pošiljajo na te razprave vedno opolnomočene zastopnike, ki so od delavstva pooblaščen, da lahko sklenejo vsak sporazum, ki bo delavstvu v korist. Navadno pa naletimo na slučaje, da takrat kadar je delojemalska delegacija na razpravi popolnoma dokazala, da so njene zahteve upravičene, tudi delodajalska delegacija da nima zadostnih pooblastil. To pride zlasti v poštev v sporih z več podjetji iste stroke naenkrat, kjer se podjetniki izgovarjajo eden na drugega. Tudi tukaj je potrebna dopolnitev uredbe in sicer v toliko, da je vsaka razprava na kateri se dokaže, da ena izmed spornih strank nima zadostnih

pooblastil, izvršena na stroške dotične stranke.

Na razpravi sami najprej zastopnik delavske strokovne organizacije raztolmači bistvo spora, nakar zastopnik oblasti pozove, da se približa delavskim zahtevam. Navadno nato po posredovanju zastopnika oblasti obe stranki, vsaka nekaj popustita in se na teh popuščanjih skuša najti osnova za sporazum. Zastopnik Zbornic pa posredovalno vpliva na obe sprti stranki. Ako pa kljub vsemu posredovanju ne pride do sporazuma, tedaj zastopnik oblasti ugotovi, da je bila razprava neuspešno končana in razpiše drugo poravnalno razpravo, ki je zadnja možnost mirnega sporazuma. Druga poravnalna razprava se vrši prav tako kakor prva, le da, ako so bila vsa posredovanja ponovno neuspešna, izda oblast koncem te razprave odločbo v kateri izreče poravnalni postopek za brezuspešno končan.

KAJ PA PO NEUSPELNIH PORAVNALNIH RAZPRAVAH?

Po drugi neuspešni poravnalni razpravi sta delavstvu odprti v glavnem dve poti, ako sploh izvzamemo tretjo možnost, da delavska strokovna organizacija od svojih zahtev popolnoma odstopi in enostavno kapitulira, ker se to prav redko ali pa nikoli ne zgodi. Preostali dve možnosti pa sta:

1. Takoj po neuspešni drugi poravnalni razpravi ima delavstvo pravico, da stopi v zakonito stavko. Predno pa se organizacija in delavstvo odločita za stavko je treba dobro premisliti kakšni predpogoji so dani za nje uspešen zaključek. Ako vzamemo v poštev resnost sedanjega časa, ko vsi prav dobro vemo, da naše delavstvo živi samo iz rok v usta, tedaj moremo pozdraviti zamisel splošne prepovedi stavk, vendar pa to samo v zvezi z obveznim razzodiščem.

2. Obe stranki se lahko v smislu dosedanje uredbe po neuspešnih poravnalnih razpravah, kakor tudi brez razprav, podvržeta pristojnosti razzodišča pod predsedstvom od bana imenovanega uradnika. Razzodba razzodišča se nato objavi v »Službenem listu« kot uradna odredba in je za obe stranki veljavna. Hiba sedanje uredbe je v tem, da je razzodišče prostovoljno in se podjetniki navadno izrečejo proti razzodišču. Radi tega je naša organizacija ZZZ še ponovno stavila vsem odločujočim činiteljem zahtevo, da se obvezia razzodišča čimprej uzakonijo. O tem smo v zadnjih številkah »Slovenskega delavca« že poročali.

Konec centralnega tajništva DZ

Članstvu in naročnikom smo svoj čas že poročali, da je Centralno tajništvo Delavskih zbornic s sedežem v Beogradu v razsulu. Nazadnje so izstopile iz njega hrvatske Delavske zbornice. Novosadska zbornica pa je enako kakor ljubljanska pooblastila upravni odbor, da vsak čas lahko pravomerno sklepa o izstopu iz te ustanove.

VZROKI RAZPADA

Nakazali smo vzroke razpada vsaj delno. Centralno tajništvo so ustanovili svoječasno marksisti, ki so igrali vodilno vlogo v vseh naših Delavskih zbornicah. V Centralnem tajništvu so bili nameščeni z dokaj čednimi hono-

rarji njihovi najbolj eksponirani ljudje zato, da se preko te ustanove dirigirali vse jugoslovansko delavstvo v soglasju z marksistično taktiko. To je bila zanje neke vrste politična domena, ki so si ga na račun delavstva marksisti privoščili. Še danes je v Centralnem tajništvu nedotaknjena soba, v kateri je gospodoval svoj čas tajnik tega tajništva sodrug Topalović. Vsa je zagrnjena v svilen rdeči baržun, uprava izpričuje največjo razkošnost.

Centralno tajništvo je bila sila draga ustanova. Leta 1939 je za njega prispevalo 7 naših zbornic 1.287.595.50 Din, leta 1940 po izstopu Hrvatov pa samo ostalih 5 zbornic 1.900.969.96

Din. Ljubljanska Delavska zbornica je k tej vsoti leta 1939 prispevala 248.251.74 Din, leta 1940 pa 267.951.16 Din. Letos bi morala predvidoma prispevati celo leto znesek okrog štiristo tisoč Din.

Centralno tajništvo je svoje posle vršilo mnogo prepovršno. Na nešteto vlog, ki jih je naša zbornica v Beograd poslala smo čakali mesece in mesece, pa še niso bile rešene po naših željah. Ostale Delavske zbornice pa so s Centralnim tajništvom sploh zelo malo občevali in seveda od njega tudi niso mogle imeti nobenih pravih koristi. Pri pregledu poslovanja ustanove smo

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Stavb. delavstvu je potrebna nujna pomoč

Kakor smo že zadnjič poročali, so se 11. t. m. vršila v sejni dvorani Delavske zbornice prva pogajanja za zvišanje plač gradbenemu delavstvu, ki so se končala neuspešno. Tako se je uspeh pri prvih pogajanjih izjalovil in tudi ni nobenih izgledov, da bi se druga pogajanja končala drugače. Podjetniki sicer iščejo način kako bi se pogajanja čim dlje zavlekla, vendar smo mi s svoje strani ukrenili vse potrebno pri vseh merodajnih činiteljih, da se pogajanja čim prej končajo in pride do končnega zaključka.

Strokovna zveza gradbenega delavstva ZZZD kot naimočajša predstavniška organizacija gradbenega delavstva v Sloveniji je izdelala in stavila predloge na podlagi temeljitih dokazov in upravičenih zahtev in od katerih naše delavstvo ne more odstopiti. Naše zahteve so enostavne, zahtevamo namreč samo toliko v kolikor je narasla draginja življenjskim potrebčinam od 1. oktobra 1940 do danes.

Vsak pameten človek mora priznati, da je življenje stavbinskega delavstva najbolj bedno in če pogledamo nazaj v preteklost vidimo, da je bilo življenje tega delavca sama borba za svoj življenjski obstoj, vsak dan je z neko negotovostjo gledal v bodočnost. Zakaj? Bil je v skrbeh kaj bo jutri, kaj bo dal svojim otrokom za jesti, kako bo prehranil sebe in svojo družino. Zasluge skozi celo leto je bil tako skromen, da mu je komaj takrat zadostoval za najnujnejše potrebe. Pa da bi še celo leto delal bi še nekako šlo, potem pa te orožne vaje in slabo vreme skozi celo leto, ki je tudi precej škodovalo. In ko je prišla zima, ko se je končala sezona je bil ne samo brez dela ampak tudi brez vsakih sredstev

za preživljanje. Edino upanje mu je bilo, češ saj bom dobil nekaj podpore pri Borzi dela. Pa tudi tukaj je bil pošteno razočaran. Po sedanji uredbi o podpiranju brezposelnega delavstva pri Borzi dela, večina delavstva ni prišla na svoj račun, ni dobila podpore katera mu je po vseh božjih pravicah pripadala in katero je tako nujno potreboval. Pričakovali bi z ozirom na to, da ima Borza dela precej raznih fondov, da bi se delavstvu, katero je res nujno potrebno priskočilo na pomoč, ne glede na to koliko ima zaposlitve. V tem pogledu so šle neštete intervencije in resolucije, ki so pa vse naletela

na gluha ušesa, namreč vse je ostalo pri starem. Zato pa apeliramo na vse merodajne činitele, da se tozadevne uredbe spremeni in ugodi upravičenim zahtevam delavstva.

Skoz desetletja so reševali to vprašanje razni agitatorji in organizacije, ki so samo z obljubami prišli med delavstvo, širili nered, nezadovoljstvo naredili pa za delavstvo niso ničesar. Tako je končno delavstvo samo obračunalo s temi ljudmi in je tako prišlo do razpusta marksističnih organizacij. Kljub temu, da jim je bil s tem zadan smrtni udarec, skušajo tudi sedaj delati nered, in hodijo razni rdečkarji

Dragiša Cvetković jugoslov. delavstvu

V okviru Jugorasa je bil v veliki dvorani Beograjske Delavske zbornice dne 12. marca delavski radijski koncert. Na prireditvi je prišlo tudi več odličnikov, med njimi g. minister dr. Miha Krek in predsednik vlade Dragiša Cvetković. Velika dvorana je bila ob koncertu nabito polna. Gromko so pozdravili prisotni delavci došle odličnike. Posebno so bili veseli prihoda Dragiša Cvetkovića, predsednika Jugorasa in pa prosvetnega ministra dr. Miha Kreka, ki ga srbski delavci smatrajo za svojega iskrenega prijatelja.

Na prireditvi je vsem zbranim spregovoril predsednik vlade in med drugim izvajal sledeče: Naš delavec ima pravico do lepšega in boljšega življenja. Za doseg tega mora združiti svoje sile in z urejeno akcijo in borbenostjo iti na delo. Toda organizacijska borba mora temeljiti na zdravih temeljih, na ljubezni do domovine in naro-

da ter resnični navezanosti na delavni stan. Stare metode marksistične borbe je treba zavreči, ker so samo razdvajale in rušile.

Kakor delavec, tako mora tudi kapital služiti skupnim nacionalnim in državnim interesom. V tem pravcu delavec podaja kot enakopraven član svojo pošteno roko v pomirjenje drugi strani delodajalcev. Zahteva zase častno mesto, pa ga tudi drugemu ne odreka. Hoče zase pravic in jih pušča tudi drugemu, v kolikor niso v kvar pravicam skupnosti. Ustvarja tako gospodarsko dobro situirane narodne množice in s tem tudi resnično narodno bogastvo.

Tako je od početka delala organizacija Jugorasa. Minulo je 5 let njenega ustvarjanja. V tem razdobju je delavstvo pridobilo nove socialne reforme dalekosežnega pomena.

Delavske ustanove so prešle v roke

med gradbeno delavstvo in ga hujskajo za nezakonito stavko. Pozivamo vse gradbeno delavstvo naj ne naseda takim ljudem in ne veruje njihovim frazam. Vse svoje zadeve bomo uredili sami brez njihovih hujskačev in za dosego svojih pravic bomo vodili borbo do končne zmage. Naš program je jasn in od njega ne odstopimo pa naj pride karkoli. Da bo delavstvo pravilno informirano o položaju in da se skupno določi načrt borbe za bodočnost sklicujemo za nedeljo 23. marca ob 9 dopoldne v dvorani Delavske zbornice, zborovanje gradbenega delavstva, kjer se bo obrazložil potek zadnjih pogajanj in določilo končno stališče katerega bomo zavzeli. Zato se pa mora vsak gradbeni delavec, kateremu je res za boljši košček kruha, tega zborovanja udeležiti.

nacionalno usmerjenih pokretov. Delo organizacije pa še zdaleka ni dokončan. Njeni cilji so jasno postavljeni in zanje je treba borbo nadaljevati. Ako kapital delavskih upravičenih zahtev ne razume, delavstvo zahteva pomoč od države, kajti država je njegova. Lahko vas zagotovim, je rekel g. predsednik, da vas bo država podpirala. Socialno zakonodaja je v tem pravcu treba izpopolniti, da bo odgovarjala sedanjim zahtevam. Podpreti je treba delavsko združništvo, poskrbeti pa tudi delavstvu za izobrazbo, za zabavo in razvedrilo ter za splošen kulturni dvig.

Vsi prisotni so govor predsednika vlade opetovano prekinjali z gromkim pritrdjevanjem in ploskanjem ter se tako izrekli za smernice, kakor jih je za delavski pokret Jugorasa na tej prireditvi ukazal predsednik Jugorasa in Kr. vlade Dragiša Cvetković.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ugotovili, da je nad polovico vseh dopisov Centralnemu tajništvu poslala ljubljanska Delavska zbornica in da so ti dopisi tvorili tudi osnovno iniciativnost Centralnega tajništva o katerem je potem obveščalo ostale Delavske zbornice v državi. To je vsekakor lepo izpričevalo za ekspeditivnost in delavnost Centralnega tajništva! Vseh dopisov v preteklem letu je imela n. pr. ta ustanova nekako toliko, kakor jih ima Zveza združenih delavcev v prvih dveh mesecih tega leta.

IZSTOP DELAVSKIH ZBORNIC

Takega tajništva Delavskih zbornic gotovo več ne potrebujemo. Predrag je, preokoren in vrhu tega premalo časoven. Zato so se zastopniki Delavskih zbornic sestali dne 7. in 12. t. m. na seji Centralnega tajništva Delavskih zbornic in ugotovili, daje skrajni čas, da se tako Centralno tajništvo v interese vsega delavstva čim prej ukine. Na seji 12. t. m. so bili prisotni zastopniki vseh Delavskih zbornic v državi. Na njih je bilo soglasno sklenjeno priporočiti vsem zbornicam v državi, da iz Centralnega tajništva izstopijo. Ta izstop naj se izvrši najkasneje do 29. marca 1941 ter naj se o tem obvestijo zbornice med seboj, obvestilo pošljejo ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje ter SUZOR-ju v Zagreb z naročilom, da naj ne nakazuje nič več prispevkov posameznih zbornic na naslov Centralnega tajništva. S 1. aprilom bi moral namreč SUZR nakazati Centralnemu tajništvu za vse zbornice zneske za drugo četrtletje. O izstopu naj vse Delavske zbornice obvestijo uradno tudi Centralno tajništvo Delavskih zbornic. Dne 30. t. m. se zastopniki vseh zbornic v svojstvu odbornikov Centralnega tajništva zopet sestanejo na sejo kjer bodo na osnovi došlih obvestil o izstopu ugotovili, da Centralno tajništvo nima nobenih članov več in da je zato prenehalo pravno obstojati.

Na osnovi te ugotovitve bo zadnja seja Centralnega tajništva potem po predlogih Delavskih zbornic postavila posebni likvidacijski odbor te ustanove. Likvidirati je treba poslovne, osebne in materialne zadeve tajništva. Poslovne posle konča tajništvo do 30. t. m., osebje ostane v službi do konca materialne likvidacije, ki se mora iz-

vršiti najkasneje do 30. junija 1941. Do takrat mora likvidacijski odbor ugotoviti vse premočno in nepremočno premoženje ustanove in tudi to premoženje prodati. Posamezne Delavske zbornice prejmejo iz izkupička sorazmerno take zneske, kakor so v Centralno tajništvo od časa njegove ustanovitve prispevala. Ljubljanska zbornica je prispevala približno eno petino in bo zato tudi od vsega izkupička prejela vrnjeno eno petino.

Znesek, ki ga bo naša zbornica prejela ob likvidaciji Centralnega tajništva in vsote, ki bi jih morala v bodoče žrtvovati za njegov obstoj bo mnogo koristneje uporabila za podpiranje različnih delavskih akcij v Sloveniji. Zlasti namerava začeti z nakupovanjem večjih zemljiških parcel, na katerih naj bi delavci potom gradbenih zadrug postavili svoje domove.

SKUPNI INTERESI DELAVSTVA OSTANEJO

Centralno tajništvo bo prenehalo živeti. Neki skupni interesi vsega jugoslovanskega delavstva pa bodo vseeno ostali. Te skupne interese je treba vzajemno premotriti in jih na merodajnih mestih uveljaviti. Tudi na to so mislili zastopniki Delavskih zbornic ob zadnjem zasedanju Centralnega tajništva. Namesto drage ustanove Centralnega tajništva je bilo sklenjeno ustanoviti svet Delavskih zbornic, ki se bo sestajal mesečno n. redne seje zvrstoma po posameznih sedežih Delavskih zbornic. Predsedniki zbornic na sedežu konferenc bodo obenem predsedniki sosvetne in obdrža to funkcijo do prihodnjega zasedanja na drugem kraju ker prevzamejo tudi odgovornost za izvedbo vseh sklepov, ki jih sosvet zbornic sprejme. Ta način uveljavljanja iniciativnosti posameznih zbornic in soglasnosti vseh bo najmanj 10 krat cenejši od dosedanjega tajništva Delavskih zbornic. Poleg tega pa bo iniciativnost posameznih Delavskih zbornic in odgovornost njihovih predstavnikov brezdvomno večja in zato tudi bolj koristna.

Nad ukinitvijo Centralnega tajništva pa bi se lahko zamislili tudi mnogi izven sedanjih vodilnih delavskih pokretov ter se skušali razumeti, da prihaja nov čas. Staro orožje je treba spravi v muzej. Nove borbe je treba voditi z boljšim, modernim orožjem naprej.

Komunisti na beograjski univerzi

Zdi se, da je srbska inteligenca mlajšega rodu zgubila vse pametne ideale in se zato kar trumoma zateka k nes pameti. Verski momenti pri njih skoro ne odločujejo, narodnostni oziri pa so kratkomalo pokopani. Študentarija pa mora vendar nekaj imeti za kar se navdušuje, nekaj kar smatra za moderno, kar obračunava s preteklostjo, pa naj bo to prav ali ne. Tako je beograjska študentarija zaplavala v ogromni večini v rdeče vode. Gospodje in gospodične milijonarjev in multimilijonarjev se v teh vodah najbolj prešerno šopirijo in navdušujejo za boljševiški raj. Malo hodijo poslušati predavanja, malo med odmori debatirajo, veliko pa obiskujejo razna zabavišča. Doma sede pri bogato obloženih pogrnjenih mizah, na izlete se vozijo v razkošnih limuzinah. Kako bi potem ne sanjarili o življenju, ki ga nikjer ni, o čudežni sreči, ki jo presiti življenja pri-

čakujejo od tujca. Zvrhan želodec vendar tako zelo potrebuje tudi še kaj drugega kakor samo golega telesnega uživanja. Potrebuje idealov in jih najde v boljševizmu.

Tako se ne čudimo, če bogati centrum države, producira največ site in presite komunistične inteligence. Ni zato čudno, če je študentarija beograjskega vseučilišča za komunizem tako zelo navdušena. Na večini fakulteti so postavili svoje kandidatne liste tudi nacionalni študentje. Pri volitvah na pravni fakulteti so nacionalisti dobili 200, komunisti pa 350 glasov. Na tehnični fakulteti so komunisti zmagali s 750 glasovi proti 250 glasovom nacionalistov.

Slika razmer na beograjski univerzi torej ni lepa. Upati je, da bodo pozitivne sile vedno napredovale in končno udušile narodu in državi pogubonosne sile.

Pravičnost, poštenost, ljubezen, temelji novega reda

O novem redu sanjajo danes vsi narodi, ki vidijo strašne posledice starega liberalno kapitalističnega reda: uničevanje materialnih, moralnih in duhovnih dobrin ter človeških življenj in narodov v takem obsegu, kot še nikdar prej. Vsak dan tudi slišimo zelo jasne izjave odgovornih državnikov, kakšen red hočejo ustvariti v bodoči Evropi. Glasilo katol. akademikov, »Straža v viharju« objavlja v svoji 21. številki nekaj načelnih točk, na katerih mora sloneti novi red, ki jih zaradi miselne važnosti ponatiskujemo.

MISLI PIJA XII. O NOVEM REDU.

Novi red ne sme biti zgolj zunanji mehanizem, vsiljen brez iskrenega pristanka, dostojanstva vseh prizadetih.

Nujni predpogoji so:

1. Premagati je treba sovraštvo, ki danes razdvaja narode. V nekaterih deželah divja brezobzirna propaganda sovraštva, ki prikazuje nasprotnike v nerresnični, krivi in sramotni podobi. Kdor hoče ohraniti moralno in duhovno podlago za bodoče sodelovanje narodov, bo smatral za sveto dolžnost ohraniti naravne ideale resničnosti, pravičnosti

in olike in predvsem nadnaravni ideal krščanske bratske ljubezni Kristusove.

2. Premagati je treba nezaupanje v mednarodno pravo; vrniti se je treba k zvestemu izpolnjevanju sklenjenih pogodb; brez tega je sožitje močnih in šibkejših narodov nemogoče.

3. Odpraviti je treba načelo, da je lastna korist in sila osnova za pravo, načelo, ki onemogoča vse mednarodne odnose.

4. Odpraviti je treba nered v svetovnem gospodarstvu. Treba je priti do takega gospodarstva reda, da dobijo vse države sredstva, da omogočijo svojim državljanom primerno življenje.

5. Zginiti mora oni egoizem, ki v zavesti svoje moči žali in krši suvereniteto držav, kakor tudi svobodo državljanov. Na njegovo mesto mora stopiti pravna in ekonomska vzajemnost, bratsko sodelovanje, kakor to predpisuje božji zakon, med narodi, ki se jim ne bo več treba bati za avtonomijo in neodvisnost.

Že zdaj med vojno bi se morala naglašati ta načela, ki bi pomirila strah in zagrenjenost onih, ki se čutijo ogrožene v svoji bitji in svobodnem udejstvovanju.

Naša borba - naša rast

UPRAVIČENE ZAHTEVE SEZONSKIH IN TEŽASKIH DELAVCEV.

Zveza združenih delavcev je pokrenila akcijo za sezonske in težaške delavce, da bi se jim podelile dodatne nakaznice pri banovinskem prehranjevalnem uradu. Banovinski prehranjevalni urad naj bi nakazal 1 in 1/2 kg moke več kakor ostalim, ki so zaposleni v obrti in uradih.

Upravičenosti te zahteve upamo, da ne noben trezno misleči človek podcenjeval in o malovaževal ako dobro premislimo kako težko in naporno delo opravljajo to delavstvo, kakor n. pr. premetavati zemljo, gradnja stavb, gradnja mostov itd. Potem pridemo do zaključka, da je to delavstvo upravičeno zahtevati dodatne nakaznice za moko.

Taka dela so čestokrat povezana z velikimi nevarnostmi za človeško življenje. Jasen dokaz za to so mnoge nesreče vsaki sezoni. Ako se te razmere ne uredijo tako, da bo to delavstvo dobilo več moke, se je resno bati, da delavstvo ne bo zmoglo svojih tako težkih del.

Upamo, da bo banovinski prehranjevalni urad upošteval upravičene zahteve tega tako hudo prizadetega delavstva.

Maribor

Naše tekstilne tovarne so te dni dobile več vagonov toliko zaželenih surovin, bombaža. Vendar enkrat ni bilo samo pri tolažbi, čeravno smo precej časa čakali.

Člani mladinske ZZZD ne pozabite na sestanek vsako sredo in nedeljo. Obravnava se važna vprašanja, ki zadevajo tudi vas. Zato vsi in točno!

MARIBOR — GRADBENI

Sklicujemo za nedeljo dne 23. marca ob 9. uri v Dvorani Delavske zbornice sestanek vseh naših članov, da tako ugotovimo število zavednih plačujočih članov. Na sestanku se bo razpravljalo o naših sedanjih plačah in o ponudbi posestnikov; razpravljalo se bo tudi glede nabavljajne — nakupne zadrage.

Hoče

V nedeljo, dne 23. marca 1941. bo sestanek naše podružnice za vse članstvo v dvorani prosvetnega društva, po rani sv. maši. Na sestanku naj pridejo tudi vse zaposlene delavke v tovarni čokolade »Sana«. Obvestite pa tudi tiste, ki še sedaj niso v delu v tej tovarni, ter še na zaposlitev čakajo. Zastopnik centrale bo poročal o doseženi poravnavi, kar bo gotovo vse zelo zanimalo. Odbor.

Ruše

V nedeljo, dne 22. marca t. l. se vrši sestanek članstva ZZZD v prostorih osnovne šole, po rani sv. maši. Dosedanji člani poagitarajte za lepo udeležbo, pridejo naj predvsem tudi tekstilne delavke tovarne Vlah, ker imamo zoper to podjetje že več podatkov, da ne izvaja soc. zakonodaje. Na sestanku pride zastopnik centrale.

Velenje

Dne 1. marca, okrog 8 ure zvečer, se je smrtno ponesrečil naš tovariš Klančnik Franc, okrožni tajnik velenjskega okrožja Zveze združenih delavcev kot strelni mojster na državnem rudniku Velenje. Nepričakovana nesreča je hotela imeti žrtev ter nam je izrgala iz rok enega najbolj sposobnih in delavnih funkcionarjev v vrstah ZZZD. Ne bomo na drobno in na široko opisovali, kje leži krivda. Pri nas se vedno govori, če se kdo ponesreči, da je sam kriv, čeprav je to mnogokrat drugače. Ne bomo nikogar dolžili, ker Bog je pravičen sodnik; naj On deli plačilo. Zelo pogosto se pripete v velenjskem rudniku nesreče, čeprav javnost o tem ne ve mnogo. Napolnjen vagonček premoga je tov. Klančnika pritisnil na tesnem kraju ter mu zdrobil rebra in ga močno poškodoval tudi na glavi. Zatisnil je svoje oči za vedno, dne 5. marca ob 3. uri popoldne v rudarski bolnici na Lilijskem griču v Pesjem pri Velenju.

Ze kot 18 leten mladenič se je posvetil rudarskemu poklicu ter bil zaposlen 27 let na rudniku Velenju. Bil je izredno nadarjen. Absolviral je strokovno rudarsko šolo ter je postal predelavec pri zgradbi velike električne centrale v Velenju. Po končanem delu električne centrale je postal strelni moster, kmalu nato pa je prevzel vse računske posle strelnih mojstrov za vso jamo ter to spretno vodil do svoje smrti. Mož je bil odločno načelnega prepričanja ZZZD in politično pristaž JRZ. Bil je tajnik JRZ nato okrožni tajnik ZZZD, podžupan škalske občine in predsednik velenjske godbe. Govoril in vsodbujal je delavstvo na taborih, sestankih, zborih in

sejah. Mnogo je deloval pri sestavi raznih spomenic, kolektivnih pogodb, raznih prošelj in intervencij ter pomagal priboriti delavstvu delo ter zboljšati njegov položaj. Bil je tihega značaja; ni se hvalil s svojim delom, ter pomagal kjer je mogel. Bog ga je poklical k sebi ravno v času ko si je postavil svoj dom, da bi na stare dni v miru živel poleg svoje družine. Bog je odločil drugače in ga je že prej poklical k sebi, da prejme svoje plačilo, kot ga je pripravil vsem tistim, ki ga ljubijo in spolnjujejo voljo božjo.

Dne 8. marca ob pol 10 uri dopoldne se je vršil pogreb v Plešivcu. Preč, g. župnik in duhovni svetnik Matej Veis iz Škal je ob asistenci č. g. kaplana Rajh Janko-ta opravil pogrebne svečanosti ob nepričakovani ogromni udeležbi okrog 500 ljudi, kar je pričalo kako zelo je bil pokojni France povsod priljubljen. Cerkevni govor pa je imel za pokojnim č. g. kaplan Rajh Janko iz Škal, ki je v srce segajočih besedah orisal delo pokojnega in njegova dobra dela. Nobeno oko ni ostalo suho, ob pretresljivem govoru.

Na grobu sta govorila poslovilne besede tudi g. Miklavžina Jernej škalski župan ter tov. Vekoslav Zajc okrožni predsednik velenjskega okrožja. Mož zapušča 5 nepreskrbljenih malih otrok in mlado soprogo. Ob celi pogrebni svečanosti mu je v zadnji pozdrav igrala rudarska godba, kateri je pokojni predsedoval več let.

Naj počiva v miru in bodi mu zemljica lahka.

Guštanj

V nedeljo, dne 9. marca se je vršil sestanek ob 4. uri popoldne v prostorih gostilne Cvitanč. Na sestanku je prišel centralni tajnik iz Ljubljane tov. Jan, ki nam je orisal pomen organizacije ter nam dal smernice za delovanje v dobrobit našega delavstva.

Dolžnost vsakega člana naše organizacije ni samo, da plačuje članarino, ampak je tudi njegova dolžnost, da se redno udeležuje vseh sestankov naše organizacije.

Na članek »Del. pravice« z dne 7. marca pa odgovarjamo: Ako bi ostal v JSZ, bi bil seveda brez vsakih napak.

Smatramo, da zdaj ni čas in tudi ne časno, da bi se delavstvo po časopisih obrekovalo, ko imamo dosti važnejšega dela za dobrobit našega delavstva.

Piscu članka svetujemo, naj gre raje na delo za dvig organizacije JSZ in pridobiva člane, da ne bo organizirana samo dvanaestletnica, na kar lahko obe organizaciji skupno nastopita za zboljšanje delavskega položaja, da delavstvo ne bo razočarano tako, kot je bilo sedaj pri zadnjem mezdnem gibanju.

Trbovlje

Petdesetletnico svojega plodovitega življenja obhaja iskreni prijatelj učitelj in podpornik naše organizacije č. gospod katehet Jože Zmavc. G. jubilarit je »volan«, ki vodi in kaže smer vsem našim katoliškim, prosvetnim, političnim, gospodarskim organizacijam v Trbovljah, in je znan kot neutrudljivi delavec na vseh poljih katoliškega življenja v naši dolini.

Mnogim čestitkam k petdesetletnici č. g. kateheta se pridružujemo tudi mi, z željo, da ga Bog ohrani čilega in zdravega še dolgo let med nami!

V Del. pravici z dne 6. III. t. l. se neki nepoučenec zaletava v svojem dopisu pod »Trbovlje« v g. Jesih-a, katerega smo upokojeni rudarji naprosili, da nam kot ban. svetnik poroča na sestanku, katerega smo sklicali mi v zadevi pokojnine za nove upokojence: »Pravica« pravi, da se je g. Jesih na tem sestanku hvalisal, da je uspeh dosegel sam. Mi smo hvaležni g. Jesih-u za izčrpen referat, iz katerega pa je njegov nasprotnik s svojo fantazijo izluščil hvalisanje. Nečastnost bo imel dopisnik Del. pravice priliko na pristojnem mestu g. Jesih-u to dokazati. Smatramo pa, da je le nečastno obračati izvajanje g. Jesih-a v drugo smer kakor pa je resnično. Razumemo, da povzroča marljivost g. Jesih-a jezo kakor tudi njegova agilitet v banskem svetu, ker je pokazal že na prvem zasedanju veliko brigo, za odpravo socialne bede iz rudarskih revirjev.

Kar se tiče resolucije glede osrednjega sklada za sanacijo brat. skladnic, je predlog zamišljen tako, da se iz tega fonda potom uredbe že za l. 1942. prispeva za drag. doklade upok. brat. skladnice, s čemer bi bilo vprašanje v korist upokojencev vsaj deloma zadovoljivo rešeno. V kolikor pa so še druge instance tozadevno intervenirale, je to samo njihova dolžnost. Upamo pa, da so minuli časi v katerih so

razni funkcionarji imeli možnost predlagati razne predloge v korist rudarjem le zato, da se jim je metal pesek v oči.

Upokojenec.

Članstvu ZZZD sporočamo, da se bodo vršili redni članski razgovori vsako soboto ob 5. uri popoldne v Društvenem domu v Trbovljah. Posebno važen bo razgovor v soboto 22. marca zato prosimo, da se ga udeležijo vsi člani.

Ljubljana — Štora

Kakor znano so v tej tovarni večinoma delavke organizirane pri Jugoslovanski strokovni zvezi, katera čestokrat poudarja v svojem pol uradnem glasilu »Delavski pravici«, da naj se da delavcem in delavkam svoboda organiziranja in naj se jih ne sili v kakšno organizacijo, če se ne strinjajo z idejami dotične organizacije.

V tej tovarni se čestokrat dogaja, da članice svobodoljubne organizacije Jugoslovanske strokovne zveze zelo hudo napadajo članice ZZZD. Vzadnjem času jim celo grozi fizični napadi in to vse radi tega, ker so zveste članice ZZZD in si upajo tudi braniti ideale iste organizacije pred napadanjem. Tovarišice, ali se Vam zdi tako postopanje s svojimi sodelavkami, ki so drugačnega mišljenja, v skladu s svobodo organiziranja? Naše članice se zavedajo, da se borijo za koristi delavk in se bodo tudi še naprej, čeprav bi prišlo do še hujšega napadanja.

Toliko v opozorilo tistim članicam JSZ, ki so preveč vročekrvne.

Vrhnika

V nedeljo, dne 16. t. m. je imelo naše delavstvo svoj ustanovni organizacijski sestanek ter se je tako pridružilo najmočnejši organizaciji slovenskega delavstva Zvezi združenih delavcev.

Centralo je zastopal tov. Horvat, ki nas je seznanil z vsemi našimi upravičenimi pravicami, katere naši delodajalci kršijo v tako velik meri. Vse naše zahteve so upravičene, ker so res naše plače skoraj sramotne, če primerjamo, kako je narasla draginja življenjskim potrebščinam in če pogledamo, kake so plače delavstva drugod.

Vse delavstvo pozivamo, da se oklene svoje organizacije, ker le v slogi in organizaciji je moč naše borbe.

Stražišče

Minul mesec sta se poročila tov. Berčič Žani z tov. Ivanko Boštinarjevo. Oba sta agilna člana in odbornika naše podružnice. V novem življenju jima odbor v imenu vsega članstva želi obilo sreče in božjega blagoslova.

Na občnem zboru je bil sprejet predlog, da se z ozirom na ostale podružnice tudi pri nas dvigne članarina za en dinar. Tako znaša članarina od meseca februarja naprej 8 Din na mesec.

Na občnem zboru je bilo tudi od članstva predlagano, da bi se Slovenski delavec pošiljal pod skupnim naslovom, kdor to želi naj obvesti tajnika v organizacijski pisarni v Šmartinskem domu.

Odbor je na svoji zadnji seji določil uradne ure, ki jih bo imela naša podružnica. Pisarna kot smo že javili se nahaja v Šmartinskem domu (pevska soba), delavci jo morejo obiskati vsak torek od 5—6 ure, v petek od 4—6 ure in vsako nedeljo dopoldan od 9—11 ure. V tem času je delavstvu na razpologo vedno en član odbora in lahko dobi vsa potrebna pojasnila, se lahko včlani ali plača članarino. Pisarna bo začela poslovati v nedeljo 23. III.

Še nekaj!!! Vsak dan je kaj novega! Eden ali drugi član, ki je bil brez službe dobi delo, zgubi službo, se preseli v drugo stanovanje, premeni službo, gre na orožne vaje, ne prejema Slovenskega delavca, ali k njemu ni nobenega, da bi pobiral članarino in slično. Vse to, prosimo, takoj javite v naši organizacijski pisarni, da se v knjigah vse te spremembe zabeleži ali ve stvar urediti kakor je pač potrebno. Težka je naloga odbora in če še teh podatkov nima točnih, mu je natančno in točno delovanje nemogoče. Tovariši in tovarišice vsi moramo delati, vsi moramo držati red, ter biti vestni, natančni in točni, da se nam bo v času potrebe šlo kot članu z vsemi dobrimi lastnostmi z veseljem na roko.

Rogaška Slatina

Pri Sv. Križu se je vršil od 2. do 9. marca t. l. za naše župljane sv. misijon, katerega je vodil č. g. p. Odilo Hanjšek iz Ljubljane. Pridige so bile za vse stanovne, poseščali pa so jih tudi vsi naši člani. Cerkev je bila vsakokrat nabitno polna, pri cerkvenem petju pa so sodelovali vsi navzoči. Pri sklepu sv. misijona v nedeljo,

dne 9. marca je bilo ganljivo videti, kako so vsi navzoči z bakljami v rokah ponovili svojo krstno zaobljubo. Te duhovne obnove smo bili v teh resnih časih zelo potrebni.

V preteklem mesecu se je poročilo kar pet naših članov in članice: Plevšek Franc, z Colnerič Marijo, Ogrižek Marija z Lipnik Francem, Štres Marija z Janžek Alojzijem in Plevčak Marija z Pobežin Francem. Tem našim članom in članicam želimo na njihovi novi življenjski poti obilo sreče in zadovoljstva in Božjega blagoslova, ter da nam ostanejo tako zvesti še znanprej.

V torek, dne 25. marca t. l. se vrši članski sestanek v društvenem domu pri Sv. Križu po deveti sv. maši. Prosimo vse članice in članice, da se ga v obilnem številu udeležijo, pride tov. Rozman Peter iz Maribora.

Kranj

V naše zadnje poročilo o razmerah v JTG se je vrnil tiskarski škrat in bi se moral konec tretjega odstavka pravilno glasiti, da podjetje ne sme več izvrševati nevojaških naročil in ne vojaških, kakor je bilo objavljeno. Glede refa sistema v drugem stavku o delovnih pogojih je treba pripomniti, da to ni pravi sistem akorda, temveč je refa sistem odpravil prejšnji način akorda in bi se moral stavek v zadnji vrsti prve kolone glasiti: Potom refa sistema se storitev vedno zvišuje, a zaslužek ostane isti, ali se celo znižuje in se delavec niti ne zave tega ter tudi nima možnosti pritožbe.

Ključavničarji in elektromonterji delajo skoraj ob vseh nedeljah, dobijo pa le 75% po kolektivni pogodbi, katero so še sklenili marksisti. Če se kdo upre, se mu takoj pove, da mu v ponedeljek ni treba več priti. Zato bi bilo potrebno, da se plača za nedeljsko delo 100% po zakonu in prizadete delavce razdeli v dve skupini, ki bi se naj menjavale, tako da bi vsaka bila vsaj vsako drugo nedeljo prosta.

Senovo

ZAHVALA

Prejel sem od Delavske zbornice dvakratno denarno podporo, za kar se na tem mestu najlepše zahvaljujem. Smatram pa ob tej priliki tudi za potrebno omeniti oz. ožigosati tiste nizkotne komuniste in marksiste, ki so me po krivici spravili ob kruh, da sem sedaj že čez leto dni brezposeln.

Voljčanšek Anton.

Nazarje

V zadnjih številkah »Delavske pravice« se ta vedno bolj razpisuje in huduje nad našo skupino ZZZD. Za danes naj povemo samo toliko, da se je dopisnik »Delavske pravice« precej zmotil, ko je napisal, da je bilo na njihovem sestanku 140 članov. Najbrž je malo preveč v kozarec pštedal in je zaradi tega videl podvojenost števila, ker so trezni ljudje šteli, da je bilo na tem sestanku JSZ ravno 71 ljudi, ki pa niso bili vsi člani.

Naša skupina bo imela svoj članski sestanek v nedeljo 23. t. m. ob 8. uri zjutraj v prostorih gostilne g. Maksa Turnška. Na sestanku bo poročal delegat centrale ZZZD. Dolžnost vsakega člana je, da se sestanka sigurno in točno udeleži.

Gorje pri Bledu

V nedeljo, dne 23. t. m. bomo imeli članski sestanek v gorjanskem Domu, in sicer ob 16. uri. Ker je dnevni red sestanka zelo zanimiv, se ga vsi člani, kakor tudi vsi somišljeniki in prijatelji naše organizacije sigurno udeležite.

V Gorjah imamo posebno panogo delavstva, ki dela razne farmacelske potrebščine kar doma. So to nekakšne akordne delavke, ki so tako rekoč popolnoma brezpravne. V današnjih težkih časih, ko se delavec težko, težko preživlja s svojim zaslužkom, zasluži ena delavka do 10.—din dnevno in to pri dvanajstih delovnih urah. Z akcijo za izboljšanje položaja tem brezpravnim ljudem smo pričeli že lani v mesecu decembru. Toda nastopile so nepričakovane ovire, isto podjetje nam namreč ni vrnilo podpisane kolektivne pogodbe, ki je bila sklenjena med les. industrijo Vintgar in ZZZD, za delavke, ki so uslužbene v tovarni navedenega podjetja, tako da moremo šele sedaj nadaljevati začetno delo.

Ker je pa podjetje na naš dopis, s predlogom za zvišanje mezde vsaj 100%, odgovorilo negativno, smo bili prisiljeni, iti na arbitražo, ki bo najbrže v kratkem sklicana. Upamo, da se bo za te delavke, ki v veliko primerih žive v največji revščini in pomanjkanju, dalo doseči od imenovanega podjetja povišek, ki bo vsaj delno izboljšal njihov socialni položaj.

Tudi na žagi Fortuna, ki je last Ver. zaklada, smo v mezdnem gibanju. Delavstvo, zaposleno na tej žagi, je razumelo potrebo organiziranja. Ako bo šlo v redu, bo že v najkrajšem času podpisana kolektivna pogodba z imenovanim podjetjem.

Borba za 25 par...

Biti upravni svetnik, vleči pri tem lepe denarje, odklanjati vsako še tako pravično zahtevo delavstva, to je načelo ljudi, ki niso nikdar okusili trdega delavskega kruha. Ti so imeli že to srečo, da jih ni zibala v revni koči delavska mati, ampak so se oblačili v svilo in uživali vse dobrine tega sveta. Ko so dorastli, so seveda uživali protekcije od vseh strani in vstopili v službe, kamor so pač hoteli. Vedno vsega siti in že s svojo službo več kot dovolj preskrbljeni gospodje, seveda s tem niso bili še zadovoljni, ker so jih izkoriščali. Videli so samo tiste, ki so imeli izobilja še več kot oni. Postali so tako »upravni svetniki«. Takih upravnih svetnikov je pri nas zelo veliko. Skoro vsako večje podjetje že ne more obstojati brez njih. In tako ti gospodje s svojimi dividendami, nagradami i. t. d. odjedajo kruh tistemu, ki ga najbolj zasluži.

V Grosuplju je zaposlenih v tamošnji tovarni platnenih izdelkov »Motvoz d. d.« 370 delavcev. Ti delavci so prejeli v prejšnjih letih izredno nizke mezd. Tako od 2.— do 2.75 se je v veliki večini mezda gibala še v letu 1939. Zveza industrialcev tekstilne stroke je »prostovoljno« dne 10. novembra 1939. dodala 10% na obstoječe plače ter v letu 1940 zvišala mezde za din 1.— urno. Ponovno je bila dne 21. januarja 1941 poslana delodajalcem tekstilne stroke okrožnica, kjer se je svetovalo naj se delavstvu dvignejo mezde zopet za 50 para. Vse to na mezd v letu 1939. Minimalna meza, katera je bila izdana 1. X. 1940. se pri teh poviških sploh ni upoštevala in se je tako zgodilo, da je komaj 81 delavec v Grosuplju prejel od vseh teh poviškov 12 para urno več od predpisane minimalne mezde, ki je din 4.75.

Zveza združenih delavcev je dne 30. decembra 1940. poslala podjetju vlogo, v kateri je zahtevala prilagoditev mezd nastali druginji. Razpravi so ostali brezuspešni in je bila vsled tega razpisana poravnalna razprava. Že na prvi razpravi se je ugotovilo, da zastopnik podjetja ni polno-

močen v vseh ozirih, ampak je bil pooblaščen samo, da je izjavljati sklep upravnih svetnikov da se delavskim zahtevam ne ugodijo in mezde ne zvišajo. Druga razprava se je vršila skoro nekako v istem smislu, čeprav so bili med tem časom ti gospodje upravni svetniki o upravičenih težnjah delavstva poučeni. Prekinila se je druga razprava in se nadaljevala dne 15. marca t. l. Po vseh znakih sodeč smo bili trdno prepričani, da bo delavstvo končno vsaj v neki meri »prejelo zvišanje. Kljub izredno veliki uvidenosti organizacije, ki je od svojih prvotnih zahtev pomutila na din 0.25 urnega poviška, podjetje ni smatralo, da je dolžno temu delavstvu z ozidrom na svoje lepe dobičke in zvišano proizvodnjo ter uvedbo akorda v različnih oddelkih, na ta skrajno majhen predlog pristati. Od dneva vložitve naših zahtev je druginja po Indeksu Narodne banke porastla za 11.4%. in je že tako zahteva delavstva več kot dovolj upravičena. Prepričani smo, da ti gospodje niso bili od predstavnikov obrata dovoljno informirani o stanju delavstva, kajti sicer si ne moremo predstavljati njihovega odklonilnega stališča. Podjetje dela s polno paro in se ni bati, da bi nastopila kakšna kriza. Z uvedbo akordov v različnih obratih se je produkt dvignil za celih 50 %, delavci so prejeli od tega komaj 2—4 din dnevno več.

Iz vsega se razvidi, da bo moralo delavstvo postopati radikalnejše in tudi oblast mora v tem slučaju storiti svoje, da zaščiti socialno šibkejšega. Ponovno se tukaj očituje naša zahteva, da se za slična podjetja dodelijo uradni komisariji, ki bodo na podlagi preiskave določili dobičke lastnikom in tudi uredili vprašanje mezd. Nujno je, da se k temu takoj pristopi, ker sicer se bo delavstvu v različnih krajih slično zgodilo. Časi so taki, da zahtevajo pomiritev vsestransko ne na da se tukaj upravičene zahteve po vsem odklanjajo. Gospodje upravni svetniki naj sami enkrat poizkusijo težki kruh delavca in kamlu bodo sprevideli svoje napačno zadržanje.

VSEM ČLANOM ZZD.

V letošnji zimi je bilo toliko brezposelnih prijavljenih na Borzo dela, da je razumljivo nastal velik zastoj v reševanju prošnji. Nešteto je bilo treba intervencij od strani ZZD, ker se prošnje niso v velikih primerih rešile pravilno.

Pri vseh teh intervencijah pa so bile velike težave za ugotavljanje številke prošnji, ker ima Borza dela vse članstvo razdeljeno po številkah. Tudi še sedaj prihajajo vedno prošnje od podružnic in po-

sameznih članov za intervencije na Borzi dela. Vsled tega naročamo prav vsem, da naj poleg imena navejo tudi številko Borze dela, ki jo ima vsaka del. knjižica vpisano. Na ta način nam v veliki meri omogočite hitrejšo in pravilnejšo rešitev intervencije. Opozarjamo vse, da poslednje bomo v nobenem slučaju več posredovali, ako ne bomo imeli tudi št. Borze dela.

Težke delovne razmere lesnega in gozdnega delavstva Zadrebčke doline

Zaradi nevdržnih razmer se je v zadnjem času začelo organizacijsko probujati gozdno, lesno in žagarsko delavstvo Savinjske in Zadrebčke doline. Ko je bila objavljena dne 1. oktobra 1940 nova uredba o minimalnih mezdah, podjetniki še daleč niso nanjo reagirali in so plačevali naprej dosežane stare akordne oz. dnevne plače, ki so znašale povprečno 35.— din na dan.

Delavstvo se je zaradi tega zateklo po pomoč k svojim strokovnim organizacijam in sicer so delavci iz Šmartna ob Dreti organizirani v JSZ, vsi ostali delavci te doline pa so se organizirali pri naši organizaciji in so jo zaprosili za čim izdatnejšo pomoč za dovršitev te mezdne akcije, ki pa prav za prav ni bila nič drugega kakor samo akcija za priznanje pravic, ki jih delavcem daje že zakon. Obe organizaciji sta pri reševanju tega vprašanja složno nastopili in sta zaprosili tudi Delavsko zbornico in Ljubljani za posredovanje. Prva poravnalna razprava se je vršila 5. februarja, druga se je vršila 20. februarja in je bila zaradi nezadostnih poblastil, ki so jih imeli delodajalci, prekinjena in se je nadaljevala 13. marca. Na teh razpravah so bili navzoči delodajalci oz. n. zadnji razpravi njihovi pooblaščen zastopniki ter na prvih dveh zastopnik Delavske zbornice in centrale JSZ, na zadnji razpravi pa tudi zastopnik ZZD. ZZD je sicer že prej zaprosila Okrajno načelstvo v Gornjem gradu, da se jo vabi k poravnalnemu razpravi, ker je kot večinska predstavnica delavstva ona prvenstveno zainteresirana, da se to vprašanje razčisti. Ker pa je ZZD imela do tretje razprave oz. nadaljevanja druge razprave v Zadrebčki dolini šele pripravljala odbora, je bila vabljen a tretji razpravi potem, ko se je vršil ustanovni občni zbor naše podružnice v Nazarjih.

Na vseh treh razpravah je bil zaradi odklonilnega stališča podjetnikov dosežen sporazum le glede ureditve plač za tesarje, gozdne delavce in žagarje in sicer:

Gozdni delavci morajo dobivati plačo od 55 do 70 din za 10 urno delo. Vsako prekočasno delo se plačuje s 50% pribitkom.

Žagarji, ki odslej pri akordnem delu niso dosegli minimalnih mezd, si morajo iste uveljaviti. Dopustna je možnost, da se na teh žagah s sodelovanjem zakonitih delavskih predstavnikov in zastopnikov delavskih organizacij določi odgovarjajoča akordna plača. Na žagah, kjer pa so bile pri akordnem delu minimalne mezde dosežene ali prekoračene, pa ostane doseženi način in dosežanja višina plače. Kjer je bila hrana pri gospodarju doslej v navadi, bo ostalo pri tem tudi v bodoče.

Glede določitve plač za splavarje, se kljub posredovanju zastopnika oblasti in zastopnika Delavske zbornice ni dosegel sporazum. Zaradi tega sta obe organizaciji naslovili na Obrtno zadrugo v Rečici ob Savinji, kot predstavnicu splavarjev, vlogo, v kateri zahtevata v najkrajšem času razgovore na naslednji osnovi:

Za vožnjo iz Ljubnega ob Savinji in iz Kropje v Zadrebčki dolini do Celja 200 din, iz Ljubnega na Rogljico 600 din, iz Kropje na Rogljico 570 din, iz Šmartnega ob Dreti na Rogljico 550 din, iz Mozirja 4.05 din. Prednjak, ki je odpuščen iz Celja, dobi 100 din, v Mitrovico se plača krmarišu 2000 din, drugim pa 1.800 din. Gospodarjem smo stavili skrajni rok, da nas tekom 8 dni pokličejo na razgovore, sicer bomo primorani zaprositi Okrajno načelstvo za razpis poravnalne razprave ter bomo smatrali zadevo za sporno.

Upamo, da bodo tudi splavarji dosegli uresničenje svojih upravičenih zahtev in da bodo tudi gozdni in lesni delavci ter žagarji svoj položaj še izboljšali, ker se med njimi prebujajo močna organizacijska zavest in so se ravno v zadnjem času ustanovile 4 naše močne podružnice v Zadrebčki dolini. Naprošamo vse tovariše žagarje in gozdne delavce, da pridobijo dosti tovarišev za organizacijo — in uspeh ne bo izostal.

Zborovanje ZPD iz Slovenske Krajine

PREKMURSKI DELAVCI NE PODLEGAJO TUJEMU VPLIVU, PAČ PA SO TRDNI SLOVENCI IN JUGOSLOVANI

Murska Sobota, 16. marca.

Danes dopoldne je imela v Prosvetnem domu Zveza poljedelskih delavcev svoj četrti redni občni zbor. Dvorano Prosvetnega doma so napolnili delegati podružnic iz vseh krajev Slovenske Krajine. Ob 11 je predsednik zveze g. Horvat začel občni zbor in podal kratko poročilo o zvezinem poslovanju. Zlasti je poudarjal težave, s katerimi se mora zveza boriti, da bi ustregla članom.

Po uvodnih besedah je zaprosil častnega predsednika Kereca, naj nadalje vodi občni zbor. G. Kerec je v imenu zveze pozdravil dekana g. Kranjca, okrajnega načelnika Bratino, soboškega župana Hartnerja, zastopnika Kmečke zveze in bivšega poslanca Spindlerja, zastopnika ZZD Mastinška iz Ljubljane in druge odlične prijatelje poljedelskega delavstva. Predlagal je nato, naj zveza pošlje pozdravne brzojavke ministrskemu predsedniku Cvetkoviču, ministru dr. Kulovcu, ministru dr. Kreku, banu dr. Natlačenu, ministru Budisavljeviču, bivšemu ministru Snoju in predsedniku Izseljeniškega urada v Beogradu g. Arničemu. Brzojavke so bile z velikim navdušenjem sprejete.

Podrobno poročilo upravnega odbora je podal podpredsednik zveze, soboški župnik g. Vojkovič. Omenil je, da Zveza poljedelskih delavcev ni samo organizacija poljedelskega delavstva, temveč vseh iz vse Slovenske Krajine. Jedrnato poročilo, ki je bilo polno pobud in koristnih naukov, je končal z željo, da bi delavci, ki morajo v tujino, nikdar ne pozabili rodne grude, da bi ostali zvesti in trdni Slovenci in dobri Jugoslovani.

Tajniško poročilo je namesto odsotnega tajnika podal g. Potokar. Iz poročila se vidi, da ima zveza 24 samostojnih podružnic, v katerih je včlanjenih 14.595 članov iz vseh delov Prekmurja in tudi iz Medmurja. Članstvo stalno narašča in ne zadržuje za najmočnejšo delavsko organizacijo v Sloveniji. Lansko leto je sklenila zveza sporazum z ZZD in k njej pristopila. — Blagajniško poročilo je podal g. Krčmar. Zveza je imela v preteklem letu 102.000 dinarjev dohodkov ter 90.000 dinarjev izdatkov. V blagajni je bilo konec leta še 12.000 dinarjev. — Poročilo nadzornega odbora je podal gosp. Režonjak. Predlagal je tudi razrešnico upravnemu odboru, ki je bila soglasno sprejeta. — Pri volitvah je bil izvoljen v upravni odbor profesor Močan, v nadzorni odbor pa prof. Zika.

V imenu Kmečke zveze je spregovoril njen zastopnik Spindler. Poudaril je, da je Zveza poljedelskih delavcev najbližja organizacija Kmečki zvezi in da se bo KZ borila ramo ob ramo z Zvezo poljedelskih delavcev za svoje pravice. — Zastopnik ZZD Mastinšek je prinesel pozdrave iz Ljubljane ter zaželel mnogo uspehov Zvezi poljedelskih delavcev, zlasti pa je poudaril željo, da bi tudi poljedelski delavci skoraj uživali vso socialno zaščito, kakor jo imajo delavci drugih strok.

Spregovoril je še okrajni načelnik dr. Bratina, ki je poudarjal težavne razmere, ki jih občutijo tudi sezonski poljedelski delavci. Obdelajmo našo bogato zemljo, da bomo čim več pridelali! Tudi za tiste, ki nimajo posestva in zaposlitve, se bo letos našel zaslužek. — V imenu soboške občine je spregovoril župan g. Hartner, pri slučajnostih pa je šef Borze dela v Soboti, gosp. Kerec, razložil delegatom stvarno stanje o izgledih za bodoče sezonsko delo. G. Kerec je zelo priljubljen med sezonskim delavstvom, saj nihče ne pozna duše prekmurskega delavstva tako dobro kakor on, ki je sam okusil grenkoto sezonskega delavstva. Zelo je bila všeč izjava nekega delegata, ki je odločno zaničjal podleganje tujemu vplivu. Rekel je, da so ti delavci zavedni Slovenci in Jugoslovani.

Slednjič je bila sprejeta tudi posebna resolucija in poslana ministrskemu predsedniku Dragiši Cvetkoviču, ministru doktorju Kulovcu, ministru dr. Kreku, banu dr. Natlačenu, Kmečki zvezi in ZZD.

Sestanki in zborovanja

NEDELJA, DNE 23. MARCA 1941:

MARIBOR: Gradbeni, ob 9. uri v dvorani DZ.

HOČE: Po rani maši v dvorani prosvetnega društva.

RUŠE: Po rani maši v osnovni šoli.

NAZARJE: Ob 8. zjutraj v gost. Turnšek.

TRBOVLJE: 22. marca ob 5. uri pop. v Društenem domu.

Svet v frontah

Pretekli teden bi mogli na kratko orisati takole: Naraščanje bojov na vseh frontah, razčiščevanje jugovzhodnega in ameriškega prostora.

Na bojiščih so se na zahodu pričeli spet veliki letalski napadi. Oba nasprotnika sta napadala drug drugega z velikimi silami, Nemci Liverpool, Glasgow in Hull, Angleži Berlin, Kiel, Hamburg in Bremen. V Albaniji so štiri dni zaporedno Italijani napadali. Mussolinijev obisk na albanski fronti je znamenje, da so tu bili uvodni boji za večjo italijansko ofenzivo. V Afriki so severna bojišča mirovala, živahno pa je bilo v vzhodni Afriki, kjer je Somalija od Angležev zasedena, prodiranje v Abesinijo pa se razvija od treh strani.

V politiki sta stala v ospredju jugovzhodna Evropa in ameriški prostor.

Po nemški zasedbi Bolgarije bi moralo slediti razčiščenje grško-italijanske vojne, toda ne prej, preden stališče jugovzhodnih nevtralnih držav ni popolnoma pojasnjeno. V tej zvezi so bila obsežna diplomatska posvetovanja, v sredini katerih sta bili Jugoslavija in Turčija. Glede Jugoslavije so bila objavljena službena poročila, ki pravijo, da vlada pri urejanju svojih odnosov z drugimi državami brezpogojno vztraja pri nedotakljivosti državne neodvisnosti in državnega ozemlja. To načelo velja proti vsakomur brez izjeme. V tem okviru Jugoslavija sodeluje z vsakomur za ohranitev miru. Glede Turčije odločitev ni padla in bo Turčija poslala Nemčiji odgovor šele v tem tednu.

Na ameriškem prostoru se je zgodil važen dogodek s tem, da je ameriški parlament sprejel, Roosevelt pa podpisal (dne 11. marca) zakon o neomejeni ameriški pomoči napadenim demokratičnim državam. Takoj po podpisu zakona je bilo razglašeno, da zahteva Roosevelt vsoto 7 milijard dolarjev (550 milijard din) za nabavo vseh vrst orožja in municije za Anglijo in njene zaveznike. Amerika je s tem dejansko že vstopila v vojno na strani Anglije. V zvezi s to ameriško odločitvijo je tudi potovanje japonskega zunanjega ministra Macuoke v Nemčijo, Italijo in Sovjetsko Rusijo. Japonska kot zaveznica trojne zveze bo najbrže pozvana, da pri bodočem napadu na Anglijo sodeluje na Tihem morju in to neglede na rizik, da se vplete v vojno tudi z Združenimi državami Severne Amerike. Kajti Japonska bi vezala veliko angleških in ameriških sil na Tihomorje, da bi se ne mogle udeležiti bojov v Evropi. Storišni bodo brez dvoma poskusi, da pride med Japonsko in Sovjeti do nenapadnega sporazuma, čeprav bi morala Japonska takšen sporazum tudi drago plačati na Kitajskem in v Mongoliji.

DOMAČE NOVICE

V spomin 25 letnice ustanovitve prve naše prostovoljske divizije v Dobrudži, je bila v nedeljo (9. marca) v ljubljanskem opernem gledališču lepa vrreditev, na kateri sta govorila tudi divizijski general Ljubomir Stefanovič in ban dr. M. Natlačenu. »Dane s Jugoslavija razpolaga s svojo oboroženo silo: vojsko, letalstvom in mornarico« — je dejal general Stefanovič in nadaljeval: »Moč naše vojske z razliko od mnogih drugih tvori moč našega ljudstva ter njegov sklop, da bo branilo svojno svobodo. Čeprav smo sorazmerno majhni po številu, pa vendar ni niti en narod v Evropi večji od nas po ljubezni do rodne grude in do njene svobode. To je največja moč naše vojske. Naj nam usoda da kakršno koli bodočnost, ponosni na preteklost in svesti si svojih pravic in sedanjih dolžnosti gremo mi vojski vedrega čela in dvignjene glave dogodkom nasproti. Naše geslo je: vse za blagor kralja in domovine!« — Na kulturno-prosvetnem koncertu »Jugorasa« v Beogradu je govoril delavcem predsednik vlade Dragiša Cvetkovič, ki je rekel, da jugoslovanski delavec ljubi svojo domovino in ima na svoji zemlji, v svoji domovini pravico do boljšega življenja. V interesu našega narodnega gospodarstva naj se doseže sodelovanje med delom in kapitalom, pri čemer bo država ščitila delavce s socialno zakonodajo. — Ministrski svet je izdal nekaj važnih uredb, med katerimi omenjamo zlasti: uredbo o ureditvi cen in notranjega prometa, uredbo o celokupni proizvodnji sirovin in o državnih poslovnih centralah, ter uredbo o organizaciji novoustanovljenega ministrstva za prehrano. Uredba o cenah vsebuje važno določilo, po katerem je do 1. avgusta prepovedano vsako povišanje cen blaga kakor tudi cen za prevoz potnikov in blaga v notranjem prometu. Minister za prehrano dr. Protič je ob tej priložnosti sprejel domače časnikarje in jim dal daljšo izjavo, v kateri je obrazložil vzroke in pomen teh novih uredb, ki so nam jih prinesle sedanje vojne razmere in jih čutimo tudi mi, čeprav smo tako srečni, da nismo neposredno zapleteni v vojni metež.